

Правова інформатика

УДК 341: 316.774: 070.13

ЗАБАРА І.М., кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ СУЧАСНИХ ЕЛЕКТРОННИХ КОМУНІКАЦІЙ: ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

Анотація. У статті досліджуються питання міжнародно-правового режиму сучасних електронних комунікацій. Автор розглядає міжнародні правовідносини, пов'язані із технічним забезпеченням передачі інформації, загальні засади міжнародно-правового регулювання міждержавних відносин у сфері організації, експлуатації і захисту каналів і обладнання електрозв'язку.

Ключові слова: міжнародно-правовий режим, міжнародно-правові відносини, комунікація, служба зв'язку, електронне обладнання, право на комунікацію.

Summary. The article deals with issues of the international legal regime of modern electronic communications. The author examines international legal relations related to the technical provision of information transmission, general principles of international legal regulation of interstate relations in the field of organization, operation and protection of channels and telecommunication equipment.

Keywords: international legal regime, international legal relations, communication, communication service, electronic equipment, right to communicate.

Аннотация. В статье исследуются вопросы международно-правового режима современных электронных коммуникаций. Автор рассматривает международные правоотношения, связанные с техническим обеспечением передачи информации, общие положения международно-правового регулирования межгосударственных отношений в сфере организации, эксплуатации и защиты каналов и оборудования электросвязи.

Ключевые слова: международно-правовой режим, международно-правовые отношения, коммуникация, служба связи, международно-правовые отношения, электронное оборудование, право на коммуникацию.

Постановка проблеми. Сучасний міжнародно-правовий режим електронних комунікацій є результатом майже стоп'ятдесятирічного розвитку міжнародно-правового регулювання відносин у сфері електрозв'язку. Його становлення відбулось у кілька етапів – починаючи з утворення державами Міжнародного телеграфного союзу (1865 р.), коли міжнародні правовідносини врегулювали тільки окремі, існуючі на той час види зв'язку (телеграфний, радіозв'язок) і, – до нашого часу, коли його формуванню, поряд з державами, допомагають і міжнародні організації, на чолі з Міжнародним союзом електрозв'язку.

Сучасний міжнародно-правовий режим електронних комунікацій, формуванню і розвитку якого сприяє значна кількість міжнародних універсальних і регіональних угод, охоплює доволі широке коло правовідносин, що пов'язані із забезпеченням передачі інформації – від міжнародно-правового регулювання використання усіх існуючих видів електрозв'язку – до міжнародно-правового регулювання інноваційних способів

використання інформаційно-комунікаційних технологій. Це широке коло різноманітних міжнародних правовідносин, що визначають технічні умови передачі інформації, є доволі неоднорідним.

Отже, важливим є визначення і узагальнення базових засад міжнародно-правового режиму сучасних електронних комунікацій.

Варто буде і приділити увагу розбіжностям у термінології, яка використовується у офіційних джерелах та сучасних наукових розробках, відмінності між якими із розвитком прогресу зростають.

Результати аналізу наукових публікацій свідчать про те, що коло проблемних питань, висвітлених у роботах Ж. д'Арсі, Л.Р. Бертрана, Е.Г. Василевської, В.С. Верещетина, Б.Г. Дудакова, Д.Р. Ле Дюка, В.Г. Еміна, Г.П. Жукова, Е.Ф. де Кардона, К.А. Ки, В. Кляйнвехтера, А.А. Кокка, Ю.М. Колосова, С.В. Крилова, П.І. Лукіна, Дж. Рихстада, Є.В. Собакіної, І. де Сола Пола, В.П. Талімончик, Ф.С. Татада, І.Є. Тарханова, Д. Фішера, Л.С. Хармса, Х. Хиндли, І.І. Чепрова, Х.І. Шиллера, А.М. Шиммо та багатьох інших вчених є доволі широким. Серед розглянутих авторами питань – право на комунікацію, міжнародно-правові аспекти використання електрозв'язку у авіаційній, космічній, морській діяльності держав, в умовах надзвичайних подій тощо. Разом з тим, враховуючи різноманітність правовідносин, вартими розгляду є і питання щодо загальних аспектів їх регулювання, зокрема, міжнародно-правового режиму електронних комунікацій, який в сучасних умовах надає певної сталості і стабільності міжнародно-правовим відносинам.

Метою статті є визначення і узагальнення базових засад міжнародно-правового режиму сучасних електронних комунікацій.

Виклад основного матеріалу. Міжнародно-правовий режим електронних комунікацій – режим, встановлений з метою забезпечення мирних зв'язків, міжнародного співробітництва та економічного і соціального розвитку народів за допомогою ефективно діючого електрозв'язку. Сучасний режим встановлено з урахуванням зростаючого значення електрозв'язку для збереження миру, виходячи з того, що електромагнітні частоти є одним із суспільних благ, а також визнання за кожною державою суверенного права регламентувати свій електрозв'язок.

Дія режиму, враховуючи спільну позицію держав і відповідні міжнародні домовленості [1; 2], спрямована на:

- “забезпечення і розширення міжнародного співробітництва з метою вдосконалення і раціонального використання усіх видів електрозв'язку;
- сприяння розвитку технічних засобів та їх найбільш ефективної експлуатації з метою підвищення продуктивності служб електрозв'язку, розширення їх застосування і якомога більш широкого використання населенням;
- сприяння поширенню переваг нових технологій у галузі електрозв'язку серед усіх жителів світу;
- сприяння використанню служб електрозв'язку з метою полегшення мирних відносин;
- сприяння на міжнародному рівні більш загальному підходу до різнобічних питань електрозв'язку у всесвітній інформаційній економіці і суспільстві шляхом співробітництва з іншими всесвітніми регіональними міжурядовими організаціями і тими неурядовими організаціями, які пов'язані з електрозв'язком” (ст.1) [1].

Міжнародно-правовий режим електронних комунікацій визначає права, обов'язки і відповідальність суб'єктів міжнародного права.

У встановленні міжнародно-правового режиму комунікації значна роль належить міжнародним організаціям [3, с. 11-29]. Провідну роль у питаннях визначення умов

зазначеного міжнародно-правового режиму відіграє Міжнародний союз електрозв'язку (International Telecommunications Union) (далі – МСЕ), членами якого є майже усі держави світу. Саме в його рамках, держави-члени МСЕ визначили базові умови міжнародно-правового режиму електронних комунікацій, який охоплює (а) загальні положення використання електрозв'язку та (б) особливі положення використання радіозв'язку. Ці умови поширюються на будь-яку діяльність держав щодо: (I) міжнародної служби електрозв'язку і служби радіомовлення та визначають (II) організацію, (III) експлуатацію і (IV) захист каналів і обладнання електрозв'язку.

Загалом, МСЕ, для підтримки зазначеного режиму:

- “здійснює розподіл радіочастотного спектра, виділення радіочастот і реєстрацію присвоєнь радіочастот і відповідних позицій на орбіті геостационарних супутників таким чином, щоб уникнути шкідливих перешкод між радіостанціями різних країн;
- координує зусилля, спрямовані на усунення шкідливих перешкод між радіостанціями різних країн і на поліпшення використання спектра радіочастот і орбіти геостационарних супутників для служб радіозв'язку;
- полегшує міжнародну стандартизацію електрозв'язку із задовільною якістю обслуговування;
- координує зусилля, спрямовані на забезпечення гармонічного розвитку засобів електрозв'язку, особливо тих, які пов'язані з використанням космічної техніки з метою повного використання їхніх можливостей;
- сприяє вжиттю заходів для забезпечення безпеки людського життя шляхом спільного використання служб електрозв'язку;
- заохочує міжнародне співробітництво з метою надання технічної допомоги країнам, що розвиваються, і з метою створення, розвитку і вдосконалення обладнання і мереж радіозв'язку в країнах, що розвиваються, усіма наявними засобами, включаючи його участь у відповідних програмах Організації Об'єднаних Націй” (ст.1) [1] та ін.

Визначенню загальних засад міжнародно-правового режиму сприяють і інші міжнародні універсальні і регіональні організації.

У цілому міжнародно-правовий режим комунікації визначається міжнародними угодами і звичаями, а також національним законодавством окремих держав.

Міжнародно-правовий режим сучасних електронних комунікацій, маючи в основі базові міжнародно-правові положення використання електрозв'язку, визначає і впливає на міжнародно-правове регулювання у найважливіших сферах цієї діяльності. А саме: на становлення і розвиток міжнародно-правового регулювання використання усіх видів електрозв'язку (в тому числі морського і космічного); надання та використання зв'язку та засобів комунікації за надзвичайних умов (техногенних та природних катастроф); отримання і передачі первинних даних і обробленої інформації від космічного дистанційного зондування Землі, геопросторової інформації від використання космічних систем позиціонування, інформації для глобальної електронної картографії; інноваційних способів використання інформаційно-комунікаційних технологій [4, с. 16] та ін.

Отже, вартим є визначення і узагальнення базових засад міжнародно-правового режиму сучасних електронних комунікацій.

(А) Загальні положення щодо міжнародно-правового режиму електрозв'язку.

В рамках МСЕ визначено, що електрозв'язок – це “будь-яка передача, випромінювання або прийом знаків, сигналів, письмового тексту, зображень і звуків чи будь-яких повідомлень по проводовій, радіо, оптичній чи інших електромагнітних системах” (п. 1012 Додатку Статуту МСЕ) [1].

Відповідно, при використанні електрозв’язку прийнята і відповідна термінологія, а саме: “міжнародна служба електрозв’язку – це служба електрозв’язку між підприємствами чи станціями електрозв’язку будь-якого типу, що знаходяться в різних країнах або належать різним країнам” (п. 1011 Додатку Статуту МСЕ) [1].

Міжнародно-правовим режимом електрозв’язку визначено:

- (а) загальні умови організації, експлуатації і захисту каналів і обладнання електрозв’язку;
- (б) право та умови припинення або тимчасового припинення передачі повідомлень електрозв’язку;
- (в) умови надання пріоритету повідомлень електрозв’язку;
- (г) умови щодо таємниці повідомлень електрозв’язку.

(а) *Загальні умови організації, експлуатації і захисту каналів і обладнання електрозв’язку* зводяться до наступного.

На держави покладені зобов’язання щодо застосування “необхідних заходів з метою використання каналів і обладнання, необхідних для здійснення швидкого і безперервного обміну міжнародними повідомленнями електрозв’язку, які відповідали б найкращим технічним умовам” (ст. 38) [1]. При цьому канали і обладнання, необхідні для здійснення швидкого і безперервного обміну міжнародними повідомленнями електрозв’язку, наскільки можливо, “мають експлуатуватися за методами і правилами, які в результаті практичного експлуатаційного досвіду виявились кращими, а також підтримуватись в належному робочому стані і бути на рівні сучасного науково-технічного прогресу” (ст. 38) [1].

Держави забезпечують “захист цих каналів і обладнання в межах своєї юрисдикції” (ст. 38). Разом з тим, “за відсутності спеціальних угод, які передбачають інші умови, всі держави вживають необхідних заходів для забезпечення обслуговування ділянок міжнародних ліній електрозв’язку, які перебувають в їх віданні” (ст. 38) [1].

Зазначені загальні умови і зобов’язання щодо належного використання електрозв’язку забезпечуються самими державами, а також шляхом покладання певних зобов’язань на експлуатаційні організації (органи управління яких розташовані на їх території, або яким дозволено установити і експлуатувати на території цих держави службу електрозв’язку) (п. 1008 Додатку) [1].

Зауважимо, що у якості експлуатаційної організації розглядається будь-яка приватна особа, компанія, корпорація чи організація, яка експлуатує устаткування електрозв’язку, що призначене для забезпечення служби міжнародного електрозв’язку, а також яка експлуатує службу громадської кореспонденції [електрозв’язку] чи радіомовлення, або здатна заподіяти шкідливі перешкоди такій службі (п. 1007, п. 1008, п. 1004 Додатку Статуту МСЕ) [1].

Загальні положення міжнародно-правового режиму електрозв’язку поширюються на (1) радіозв’язок, (2) телеграфію, (3) телефонію і (4) електронну пошту, щодо яких визначаються окремі положення.

(б) *Право та умови припинення або тимчасового припинення передачі повідомлень електрозв’язку* визначаються наступним чином.

Держави наділені правом “припинити передачу будь-якої приватної телеграми, яка могла б являти собою загрозу безпеці держави або суперечити її законам, громадському порядку або правилам пристойності, за умови негайного повідомлення станції відправлення про припинення передачі всієї телеграми або частини її, якщо тільки таке повідомлення не являтиме загрозу безпеці держави”. Крім того, за державами

зберігається “право перервати будь-який інший приватний електрозв’язок, який міг би явити загрозу безпеці держави або суперечити її законам, громадському порядку або правилам пристойності” (ст. 34) [1].

Право та умови тимчасового припинення служби міжнародного електрозв’язку визначаються наступним чином. Держави “зберігають за собою право тимчасово припинити службу міжнародного електрозв’язку чи взагалі, чи тільки відносно деяких зв’язків і/або для певного роду вихідної, вхідної або транзитної кореспонденції за умови негайного повідомлення про це інших членів Союзу МСЕ через Генерального секретаря” (ст. 35) [1].

(в) *Умови надання пріоритету повідомлень електрозв’язку.*

За умовами домовленостей, міжнародні служби електрозв’язку надають пріоритет тим категоріям повідомлень електрозв’язку, які пов’язуються із безпекою людського життя, епідеміологічним та урядовим повідомленням.

Визначено, що *абсолютний пріоритет* надається “усім повідомленням електрозв’язку, що стосуються безпеки людського життя на морі, на суші, в повітрі і у космічному просторі, а також епідеміологічним повідомленням виключної терміновості Всесвітньої організації охорони здоров’я” (ст. 40) [1].

Для категорії урядових повідомлень електрозв’язку визначено особливі умови. До цієї категорії повідомлень відносять повідомлення електрозв’язку або відповіді на них, що виходять від: “голови держави; голови уряду або членів уряду; головнокомандуючих збройними сухопутними, морськими або повітряними силами; дипломатичних чи консульських представників; Генерального секретаря Організації Об’єднаних Націй; керівників основних органів Організації Об’єднаних Націй; Міжнародного Суду” (п. 1014 Додатку до Статуту МСЕ) [1]. Передбачається, що за дотримання умов щодо повідомлень з абсолютним пріоритетом, “урядові повідомлення електрозв’язку користуються в міру можливості правом пріоритету перед іншими повідомленнями, якщо цей пріоритет особливо запитується відправником” (ст. 41) [1].

(г) *Умови щодо таємниці повідомлень електрозв’язку.*

За загальним правилом, держави-члени МСЕ дотримуються зобов’язання щодо таємниці повідомлень електрозв’язку. На держави-члени МСЕ покладаються зобов’язання щодо використання “усіх можливих заходів, сумісних з застосовуваною системою електрозв’язку, з метою збереження таємниці міжнародних повідомлень” (ст. 37) [1].

Винятком із цього правила є те положення, що у певних випадках за державами зберігається “право передавати ці повідомлення компетентним властям, щоб забезпечити додержання свого внутрішнього законодавства або виконання міжнародних угод, учасниками яких вони є” (ст. 37) [1].

Особливі положення визначені до засекречених повідомлень. Зокрема визначається, що “урядові телеграми і службові телеграми можуть складатися у засекреченому вигляді при всіх видах зв’язку” (ст. 40) [2].

Приватні телеграми у засекреченому вигляді можуть бути допущені між усіма членами Союзу МСЕ. Виняток складають ті приватні телеграми, щодо яких держави-члени МСЕ “заздалегідь заявляють через Генерального секретаря МСЕ, що вони не допускають засекречених повідомлень для даної категорії кореспонденції” (ст. 40) [2].

Держави, які не допускають на своїй території як вихідних, так і вхідних приватних телеграм у засекреченому вигляді, повинні пропускати їх транзитом, за винятком випадку тимчасового припинення служби міжнародного електрозв’язку (ст. 40) [2].

Варто зауважити, що для реалізації і підтримки міжнародно-правового режиму електронних комунікацій за державами закріплюється право та застерігаються умови щодо укладення особливих угод, скликання регіональних конференцій, утворення регіональних організацій між державами, експлуатаційними та уповноваженими організаціями з питань електрозв'язку. Вимогами до таких угод є їх несуперечність положенням Статуту МСЕ, Конвенції МСЕ або Адміністративним регламентам МСЕ, зокрема “відносно шкідливих перешкод, які можуть бути заподіяні під час їх експлуатації радіослужбам” та “в цілому відносно технічної шкоди, яку їх експлуатація може завдати роботі інших служб електрозв'язку” інших держав (ст. 42) [1].

Варто додати, що держави-члени МСЕ зберігають за собою право скликати регіональні конференції, укласти регіональні угоди і утворювати регіональні організації з метою врегулювання питань електрозв'язку, які можуть бути розв'язані на регіональній основі (ст. 42). Положення таких регіональних угод теж не повинні суперечити Статуту або Конвенції МСЕ (ст. 42) [1]. Серед таких регіональних організацій – Європейська конференція адміністрації пошт та телекомунікацій, Азійсько-Тихоокеанське телеспівтовариство, Африканський союз електрозв'язку, Карибський союз електрозв'язку та ін.

Умови відповідальності держав-членів МСЕ за діяльність у сфері електрозв'язку визначені її Статутом. Передбачається, що вони “не беруть на себе ніякої відповідальності щодо клієнтів міжнародних служб електрозв'язку, зокрема, щодо претензій про відшкодування збитків” (ст. 36) [1].

Зазначені загальні положення міжнародно-правового режиму електрозв'язку поширюються також на телеграфію і телефонію. Зауважимо, що в рамках МСЕ їх особливості визначаються наступним чином.

Телеграфія є видом електрозв'язку при якому інформація, що передається, призначена для запису під час прийому у вигляді графічного документа. Графічний документ виступає носієм інформації, на якому записується у постійному вигляді друкований чи рукописний текст або нерухоме зображення, який може бути підшитий і до якого можна звертатися в подальшому. Передана інформація може бути в деяких випадках представлена в іншому вигляді або може бути записана для наступного використання (п. 1016 Додатку Статуту МСЕ) [1].

Телефонія є видом електрозв'язку призначеному в основному для обмінів інформацією у вигляді мови (п. 1017 Додатку Статуту МСЕ) [1].

До цього, на нашу думку, варто додати і електронну пошту, умови щодо використання якої визначені Всесвітнім поштовим союзом (Universal Postal Union) (далі – ВПС). У рамках ВПС особливості її використання визначаються наступним чином.

Електронна пошта, є поштовою службою, у якій використовується електронна служба повідомлень (ст. 14) [5].

Призначені [державою] оператори можуть поліпшити електронну пошту, запропонувавши службу, що реєструє електронну пошту за рахунок надання підтвердження і доставки, надійного каналу зв'язку між аутентифікованими користувачами, що доповнює електронну пошту (п.1.1. ст. 14) [5].

Електронний поштовий штамп для сертифікації є доказом електронної подачі документів у відповідній формі у відповідний час за участі однієї чи більше сторін (п.1.4. ст. 14) [5].

(Б) *Особливі положення щодо міжнародно-правового режиму радіозв'язку.*

З метою міжнародно-правового регулювання використання радіозв'язку, у рамках МСЕ визначено, що радіозв'язок – це “електрозв'язок, що здійснюється шляхом

радіохвиль” (п. 1009 Додатку Статуту МСЕ [1]; п. 1005 Додатку Конвенції МСЕ [2]). “Радіохвилі являють собою електромагнітні хвилі з частотами, умовно прийнятими нижче 3000 ГГц, які поширюються у вільному просторі без штучного спрямовуючого середовища” (п. 1005 Додатку Конвенції МСЕ [2]). “Радіозв’язок” включає також види електрозв’язку, які використовують електромагнітні хвилі з частотами вище 3000 ГГц, що поширюються у вільному просторі без штучного спрямовуючого середовища (п. 1005 Додатку Конвенції МСЕ [2]).

Загалом, йдеться про а) використання радіочастотного спектра в наземному і космічному радіозв’язку (включаючи орбіту геостаціонарних супутників); б-с) роботу радіостанцій; d) аспекти радіозв’язку в зв’язку з питаннями біди і безпеки (ст. 11) [2]).

Зауважимо, що в рамках МСЕ прийнята і відповідна спеціальна термінологія. Зокрема, “служба радіомовлення – це служба радіозв’язку, передачі якої призначені для безпосереднього прийому населенням. Ця служба може здійснювати (а) передачу звуку, (б) передачу телебачення та (в) інші види передач” (п. 1009 Додатку Статуту МСЕ).

Міжнародно-правовим режимом радіозв’язку визначено:

(а) загальні умови використання державами радіочастотного спектра і орбіти геостаціонарних супутників;

(б) умови надання пріоритету повідомлень радіозв’язку;

(в) умови запобігання передачі недостовірних (фальшивих) сигналів радіозв’язку;

(г) умови запобігання шкідливим перешкодам радіозв’язку чи радіослужбам.

(а) *Загальні умови використання державами радіочастотного спектра і орбіти геостаціонарних супутників* визначаються, виходячи з наступних умов.

Загально визнано, що під час використання смуг частот для радіозв’язку держави повинні враховувати те, що радіочастоти і орбіта геостаціонарних супутників є обмеженими природними ресурсами, які належить використовувати раціонально, ефективно і економно відповідно до положень регламенту радіозв’язку, щоб забезпечити справедливий доступ до цієї орбіти і до цих частот різним країнам чи групам країн з урахуванням особливих потреб країн, що розвиваються, і географічного положення деяких країн (ст. 44). При цьому держави повинні намагатися обмежити кількість частот і ширину використовуваного спектра до мінімуму, потрібного для забезпечення задовільної роботи необхідних служб. З цією метою вони повинні впроваджувати в найкоротші строки найновіші технічні досягнення (ст. 44) [1];

Для належного і ефективного використання цих ресурсів і відповідної координації діяльності передбачено використання службового зв’язку. Службовий електрозв’язок відноситься до міжнародного електрозв’язку спільного користування і здійснюється між:

- адміністраціями (урядовими установами або службами, що відповідають за виконання зобов’язань за Статутом Міжнародного союзу електрозв’язку, за Конвенцією Міжнародного союзу електрозв’язку і за Адміністративними регламентами);

- визнаними експлуатаційними організаціями та

- головою Ради, Генеральним секретарем, заступником Генерального секретаря, директорами Бюро, членами Радіорегламентарного комітету, іншими представниками або уповноваженими службовцями Союзу МСЕ, включаючи тих, хто виконує офіційну місію за межами місцеперебування Союзу (п. 1006 Додатку Конвенції МСЕ [1]; п. 1002 Додатку Статуту МСЕ [2]).

Принциповими виступають положення, що визначені до *забезпечення діяльності з радіомовлення цивільних служб і служб національної оборони держав.*

Для цивільних служб передбачаються умови забезпечення радіозв'язку для рухомих служб і, навіть, за умов різниці у системах радіозв'язку. Як правило, у такий спосіб визначаються міжнародно-правові і інші підстави для забезпечення авіаційного, космічного, морського та іншого зв'язку. За загальним правилом, для цивільних служб, передбачається, що “станції, що забезпечують радіозв'язок у рухомій службі, повинні взаємно обмінюватись в межах їх звичайного призначення радіоповідомленнями незалежно від прийнятої ними системи радіозв'язку” (ст. 39) [2]. У якості “рухомої служби” виступає Служба радіозв'язку між рухомими і сухопутними станціями або між рухомими станціями (п. 1003 Додатку Конвенції МСЕ) [2].

Разом з тим, дозволяється, для стимулювання наукового прогресу, “використання радіосистеми, не здатної вести зв'язок з іншими системами, за умови, що це викликано особливим характером системи і не є результатом застосування обладнання, створеного виключно з метою перешкодити взаємному зв'язку” (ст. 39 Конвенції МСЕ) [2]. При цьому, станції, що використовують такі радіосистеми можуть бути закріплені за “певною міжнародною службою електров'язку, що визначається метою цієї служби або іншими обставинами, які не залежать від застосовуваної системи” (ст. 39 Конвенції МСЕ) [2].

Для вирішення перспективних питань розвитку сучасного електров'язку, положеннями Конвенції МСЕ 1994 р. передбачається також залучення наукових та інших організацій, які не є урядовими, і займаються дослідженнями в галузі електров'язку або проектуванням чи виробництвом обладнання, призначеного для служб електров'язку (п. 1003 Додатку Конвенції МСЕ) [2].

Для служб національної оборони держав передбачаються інші умови. Зокрема, держави-члени МСЕ “зберігають за собою повну свободу щодо військового радіообладнання” (ст. 48) [1]. “Проте під час використання цього обладнання мають в міру можливості додержуватись встановлених положень щодо надання допомоги в разі біди і вжиття заходів для запобігання шкідливим перешкодам, а також положення Адміністративних регламентів стосовно типів випромінювання і застосування частот, які слід використовувати відповідно до характеру служби, яку вони забезпечують” (ст. 48) [1].

Крім того, “якщо це [військове] обладнання використовується в службі громадської кореспонденції або інших службах, передбачених в Адміністративних регламентах, воно має, як правило, відповідати положенням, що регламентують такого роду служби” (ст. 48) [1].

(б) *умови надання пріоритету повідомлень радіозв'язку.* За умовами домовленостей, “радіостанції зобов'язані приймати з наданням абсолютного пріоритету виклики і повідомлення про біду, звідки б вони не виходили, таким же чином відповідати на ці повідомлення і негайно вживати до них необхідних заходів” (ст. 46) [1].

(в) *умови запобігання передачі недостовірних (фальшивих) сигналів радіозв'язку.* На держави покладені зобов'язання вживати всіх заходів, необхідних для запобігання передачі або поширенню фальшивих сигналів біди, терміновості, безпеки або пізнавання чи таких, що вводять в оману, і сприяти виявленню та пізнаванню станцій, що знаходяться під юрисдикцією їх країни і передають такі сигнали (ст. 46) [1].

(г) *умови запобігання шкідливим перешкодам радіозв'язку чи радіослужбам.*

Загально визнано, що “усі станції, незалежно від їх призначення, повинні встановлюватися і експлуатуватися таким чином, щоб не чинити шкідливих перешкод радіозв'язку або радіослужбам інших членів Союзу чи визнаних експлуатаційних організацій, які мають право здійснювати радіозв'язок і працюють відповідно до положень Регламенту радіозв'язку” (ст. 45) [1]. Зазначимо, що “шкідлива перешкода – перешкода, що

заважає дії радіонавігаційної служби або інших служб безпеки чи яка істотно погіршує якість, неодноразово перериває чи затруднює роботу служби радіозв'язку, яка діє відповідно до Регламенту радіозв'язку” (п. 1003 Додатку до Статуту МСЕ) [1].

На держави покладені зобов'язання вимагати від визнаних ними експлуатаційних організацій і від інших експлуатаційних організацій, які мають відповідні права, додержання умов запобігання шкідливим перешкодам радіозв'язку чи радіослужбам (ст. 45) [1]. Крім того, держави “визнають необхідність вжиття всіх практично можливих заходів для того, щоб робота різних видів електроапаратури і обладнання не чинила шкідливих перешкод радіозв'язку чи радіослужбам” (ст. 45 Статуту МСЕ) [1].

Висновки.

Таким чином, розглянувши питання, пов'язані із міжнародно-правовим режимом сучасних електронних комунікацій, варто зазначити наступне:

- міжнародно-правовий режим електронних комунікацій – режим, встановлений з метою забезпечення мирних зв'язків, міжнародного співробітництва та економічного і соціального розвитку народів за допомогою ефективно діючого електрозв'язку;
- сучасний режим встановлено з урахуванням зростаючого значення електрозв'язку для збереження миру, виходячи з того, що електромагнітні частоти є одним із суспільних благ, а також визнання за кожною державою суверенного права регламентувати свій електрозв'язок;
- міжнародно-правовий режим електронних комунікацій визначає права, обов'язки і відповідальність суб'єктів міжнародного права;
- у встановленні міжнародно-правового режиму комунікації значна роль належить міжнародним організаціям. Провідну роль у питаннях визначення умов зазначеного міжнародно-правового режиму відіграє Міжнародний союз електрозв'язку (International Telecommunications Union).
- базові умови міжнародно-правового режиму електронних комунікацій охоплюють (а) загальні положення використання електрозв'язку та (б) особливі положення використання радіозв'язку; вони поширюються на будь-яку діяльність держав щодо міжнародної служби електрозв'язку і служби радіомовлення та визначають організацію, експлуатацію і захист каналів і обладнання електрозв'язку.
- міжнародно-правовий режим сучасних електронних комунікацій, маючи в основі базові міжнародно-правові положення використання електрозв'язку, визначає і впливає на міжнародно-правове регулювання у найважливіших сферах цієї діяльності.

Використана література

1. Статут Міжнародного союзу електрозв'язку 1992 року. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_099
2. Конвенція Міжнародного союзу електрозв'язку 1992 року. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_100
3. Міжнародне співробітництво України у сфері інформатизації і телекомунікацій / [В.Л. Банкет, С.О. Довгий, А.В. Клікич та ін.] ; за ред. С.О. Довгого. – К. : Укртелеком, 2001. – 448 с.
4. Забара І.М. Міжнародні інформаційні правовідносини – основа міжнародного інформаційного правопорядку // Інформація і право. – 2016. – № 1(16). – С. 12-19.
5. Всесвітня поштова конвенція 2008 року. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/055_065

~~~~~ * * * ~~~~~